

Opnieuw de paradigma's van de huisartsgeneeskunde I

Het *Paradigmanummer* van *huisarts en wetenschap* dat de eenentwintigste jaargang (1978) afsloot, en de redactionele commentaren in maart en december van dat jaar (*Lamberts en Van Weel; Van Weel*) kunnen er geen twijfel over laten bestaan, dat de redactiecommissie uit is op een koerswijziging; het is de bedoeling dat de inhoud van *huisarts en wetenschap* meer wordt afgestemd op de theoretische aspecten van het huisartsgeneeskundig handelen en minder op organisatorische kwesties, zoals de samenwerking in de eerste lijn. Niet minder duidelijk is, dat de redactiecommissie zich tal van koerswijzigingen voor ogen kan stellen, maar dat deze alleen dan ook gestalte kunnen krijgen, als lezers en auteurs zich met het nieuwe bestek wensen te identificeren.

Discussie over de inhoud van ons maandblad is van groot belang. Daarom is de redactiecommissie ook blij met de vijf directe en de talrijke indirecte reacties op het *Paradigmanummer*. Om het belang van deze discussie te onderstrepen, zijn de vijf ingezonden reacties vorig jaar niet afgedrukt in de rubriek *Ingezonden*, maar opgenomen in de vorm van kleine artikelen. De vier auteurs die een bijdrage leverden aan het *Paradigmanummer* is toen ook gevraagd in een later stadium terug te komen op een en ander. Hun gezamenlijke reactie is in dit nummer weergegeven. Het is daarbij niet alleen de bedoeling geweest om in te gaan op de vijf ingezonden reacties, maar ook om na een „periode de méditation” van ongeveer een jaar de gedachten nog eens te laten gaan over het destijds geschrevene. De redactiecommissie meent, dat een dergelijke benaderingswijze het beleid ondersteunt en ertoe kan bijdragen, dat de inhoud van *huisarts en wetenschap* steeds meer wordt gekenmerkt door een duidelijke signatuur. Het is echter beslist niet de bedoeling, dat er discussies worden gevoerd in de sfeer van het „ingezonden stukken paradigma”; hiermee wordt bedoeld op de stereotiepe, karakteristieke en niet zelden vermakelijke wijze waarop schrijvers van ingezonden brieven en auteurs met elkaar omgaan. Meestal wordt deze omgang gekenmerkt door een over en

weer ten toon spreiden van „machismo”, zoals in de vrije natuur ook wel bij het balderende korchoen wordt aangetroffen.

Opnieuw is het woord paradigma gevallen, zij het nu gekoppeld aan een bepaald – binnen een beperkte groep bekend en regelmatig toegepast – patroon bij ingezonden stukken in wetenschappelijke tijdschriften. Het is opmerkelijk, dat juist de interpretatie van het begrip paradigma een zeer grote plaats inneemt in de ingezonden stukken. Het zou jammer zijn als door een betrekkelijk vruchteloze discussie over de inhoud van het begrip paradigma en het gebruik van die term de beoogde discussie over de wetenschappelijke aspecten van de huisartsgeneeskunde op de achtergrond zou raken. Overigens is dat ook niet nodig. *Kuhn* heeft over dit probleem uitvoerig geschreven.

In de inleiding tot zijn bundel *The essential tension* stelt *Kuhn*, dat men wetenschappelijke groepen („scientific communities”) moet opsporen door te kijken naar opleidingspatronen en naar de communicatie, voordat men zich afvraagt met welk specifiek soort onderzoek elke groep zich bezighoudt. Datgene wat de groep verbindt, heeft te maken met het begrip „normal science” en daarop is ook het begrip paradigma gebaseerd, in de zin van een standaardvoorbeeld. De verbuiging van het Latijnse werkwoord *amare* (*amo, amas, amat, amamus, amatis, amant*) is zo'n standaardvoorbeeld.

In *Second thoughts on paradigms* (herdrukt in *The essential tension*) blijkt dat *Kuhn* geschrokken is van alle reacties en verwarring na de introductie van het begrip paradigma. „Monitoring conversations, particularly among the book's enthusiasts, I have sometimes found it hard to believe that all parties to the discussion had been engaged with the same volume. Part of the reason for its success is, I regretfully conclude, that it can be too nearly all things to all people. For that excessive plasticity, no aspect of the book is so much responsible as its introduction of the term „paradigm”, a word that figures more often than

any other, excepting the grammatical particles in its pages”.

Verderop stelt hij : „In the book the term „paradigm” enters in close proximity, both physical and logical, to the phrase „scientific community”. A paradigm is what the members of a scientific community, and they alone, share. Conversely, it is their possession of a common paradigm that constitutes a scientific community of a group of otherwise disparate men. As empirical generalizations, both those statements can be defended. But in the book they function at least partly as definitions, and the result is a circularity with at least a few vicious consequences. If the term „paradigm” is to be successfully explicated, scientific communities must first be recognized as having an independent existence.”

Tenslotte wordt als voetnoot bij zijn opmerking, dat de verwarring kan zijn voortgekomen uit deze cirkelredenering, het volgende gesteld: „The most damaging of these consequences grows out of my use of the term „paradigm” when distinguishing an earlier from a later period in the development of an individual science. During what is called, in *Structure of Scientific Revolutions*, the „preparadigm period”, the practitioners of a science are split into a number of competing schools, each claiming competence for the same subject matter but approaching it in quite different ways. This developmental stage is followed by a relatively rapid transition, usually in the aftermath of some notable scientific achievement, to a so-called postparadigm period characterized by the disappearance of all or most schools, a change which permits far more powerful professional behavior to the members of the remaining community. I still think that pattern both typical and important, but it can be discussed without reference to the first achievement of a paradigm. Whatever paradigms may be, they are possessed by any scientific community, including the schools of the so-called preparadigm period. My failure to see that point clearly has helped make a paradigm seem a quasi-mystical entity or property which, like charisma, transforms those infected by it. There is a transforma-

tion but it is not induced by the acquisition of a paradigm.”

Na het bovenstaande is het duidelijk dat er behoefte is aan een discussie over de inhoud van de huisartsgeneeskunde en niet over de vraag of de huisartsgeneeskunde bestaat. De inmiddels beruchte conferentie Huisarts en Wetenschappelijk Onderzoek in maart 1973 is wat dat betreft achterhaald; de inhoud van de laatste jaargang van ons maandblad is daarvoor een goede aanwijzing. Er is sprake van een beroepsgroep („scientific community”) die met een opleidingspatroon, met een tijdschrift en met een omschreven onderling communicatiepatroon aan zijn „normal science” gestalte geeft.

De vraag of er daarnaast ook sprake is van specifiek huisartsgeneeskundig wetenschappelijk onderzoek, doet niet af aan deze conclusie. Trouwens, geen van de schrijvers van de ingezonden brieven trekt het bestaan van de huisartsgeneeskunde in twijfel, zomin als er twijfel blijkt te bestaan over de mogelijkheid om artsen op te leiden tot huisarts. Juist deze opleiding tot huisarts kan er toe bijdragen dat – na een nogal algemene formulering van de doelstellingen – de paradigma’s van de huisartsgeneeskunde duidelijker en meer gedetailleerd worden geformuleerd.

Rotterdam, april 1980,
Henk Lamberts

Kuhn, T. S. *The essential tension. The University of Chicago Press, Chicago, London, 1977.*

Lamberts, H. en C. van Weel. Huisarts en wetenschap: een paradigma? [Redactioneel commentaar] (1978) *huisarts en wetenschap* 21, 82-83.

Paradigmanummer. (1978) *huisarts en wetenschap* 21, 445-500.

Weel, C. van. Huisarts, huisartsgeneeskunde en paradigma’s. [Redactioneel commentaar] (1978) *huisarts en wetenschap* 21, 446.